

Kroz našu zemlju

UMNAŽANJE SJEMENA ZA INOZEMNE FIRME

U posljednje vrijeme pojedine inozemne firme nastoje, da se u našoj zemlji umnaža razno sjeme za njihove potrebe. One daju izvorni (elitni) sjemenski materijal kao pozajmicu, a obračun tog sjemena treba da se izvrši po završenoj proizvodnji, t. j. naplaćuje se od vrijednosti razmnoženog sjemena po istoj cijeni, po kojoj se razmnaža.

S obzirom na to i na cijene mnoga naša poljoprivredna dobra i zadružne organizacije prihvatile su tu ponudu. U tom poslu bilo je uspjeha i neuspjeha. Izaslanici nekih stranih firma obilazili su same proizvođače i s njima sklapali direktne ugovore.

Tom su prilikom mnogi naši proizvođači dosta loše prošli, jer nisu bili informirani o vanjskim cijenama i uvjetima, pa u želji, da priskrbe nešto deviza, izgubili su na pojedinom sjemenu.

Da se to više ne dogodi, prošle godine održan je u Savezu poljoprivrednih komora u Beogradu sastanak, na kojem je donesen zaključak, da se prema inozemnim firmama jedinstveno nastupi. Ujedno su dogovoreni i uvjeti, pod kojima da se razmnaža sjeme. Zaključene su i najniže cijene, po kojima treba isporučiti sjeme inostranim firmama, franco naša granica. Prema tome dogovoreno je, da se ugovaraju najniže cijene, i to za:

vrsta sjemena	njem. maraka	Din	klij.	čist.	vлага
1) grašak šećerac	85	12.660.—	90	97	16
2) grašak smežurano zrno	85	12.600.—	85	97	16
3) grašak okruglo zrno	75	11.100.—	90	97	16
4) mahunar niski	130	19.271.—	80	98	15
5) mahunar visoki	153	22.977.—	80	98	15
6) krastavci	720	106.732.—	80	98	15
7) salata glavatica	483	71.600.—	80	90	15
8) rotkvica	192	28.462.—	85	92	15
9) špinat	70	10.371.—	85	98	16
10) grahorica ozima i jara	84	12.460.—	90	95	16
11) mrkva	300	44.472.—	70	90	15
12) peršin	300	44.472.—	65	92	15
13) crni luk	378	56.054.—	80	97	15

Sve se ove cijene razumijevaju za 100 kg sjemena. Ako se razmnaža sjeme s kojom drugom zemljom, treba uzeti isti odnos dinara prema valuti te zemlje. Cijene su obračunate po obračunskom tečaju, i to kao najniže, te se kod ugovaranja ne bi smjelo ići naniže.

Na sastanku je također zaključeno, da ne treba razmnažati sjeme od lucerne, inkarnatke i kukuruza za inozemne firme. Jedino se dopušta umnažanje sjemena od crvene djeteline u NRH, i to na manjoj površini od 200 ha. Kod ugovaranja treba svakako osigurati cijenu za 20% veću od svjetskih cijena.

U ugovorima, treba odsada svako unijeti i klauzulu, da proizvođač ne snosi odgovornost za sortnu čistoću sjemena, jer inozemna firma da-

je izvorni sjemenski materijal. Kod isporuke proizvedenog sjemena mjerodavna će biti analiza klijavosti i čistoće, a obaviti će je naši Zavodi za kontrolu sjemena. Konačno je zaključeno, a na osnovu Uredbe o vanjskotrgovinskom poslovanju, da poljoprivredni proizvođači (Polj. dobra i zadruge) ne mogu zaključivati ugovore samostalno, nego samo preko registriranih izvoznih poduzeća za sjemensku robu.

Prema tome, kad se planira i ugovara proizvodnja za inozemne firme, treba se u svakom slučaju povezati s izvoznim poduzećem (za NRH sjemensko pod. »Livada« u Zagrebu), kako bi se utvrdile sve potankosti u ugovoru sa svrhom, da se proizvodnja što bolje realizira.

D. C.

UNAPREĐENJE PROIZVODNJE KRUMPIRA U FNRJ

Krumpir pripada među najvažnije prehrabene namirnice u našoj zemlji i zato se nastoji toj vrlo važnoj kulturi posvetiti više pažnje. U eri pojačanog rada na pšenici i kukuružu, na krumpir bi se i zaboravilo, da nisu neki drugovi agronomi, koji već dugo godina rade na krumpiru, pokrenuli i to pitanje. Tako je eto održana konferencija dne 2. i 3. veljače u Zagrebu, na kojoj su bili prisutni predstavnici iz Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Na konferenciji se raspravljalo o najvažnijim pitanjima proizvodnje sjemenskog i merkantilnog krumpira, kao na pr. o metodici za održavanje sorata krumpira po klonskom izboru, sortnim pokusima za proizvodnju sorata, ekološkim pokusima, propisima za aprobaciju i dr.

Agronomi, predstavnici iz pojedinih Republika, održali su referate o stanju i proizvodnji sjemenskog i merkantilnog krumpira u svojoj Republici, a zatim o stanju istraživačkog i selekcijskog rada. Među svim referatima naročito je zapažen referat druga ing. Zdenka Vitasovića o naučno-istraživačkom radu u NR Hrvatskoj. Drug ing. Vitasović je u oduhuljem referatu prikazao naučno-istraživački rad na krumpiru u Hrvatskoj od prvih početaka, tamo negdje prije 100 godina. Referent je vrlo lijepo i interesantno prikazao, kako su istraživači već davno uočili mnoge stvari važne za kvalitetniju proizvodnju krumpira, koje mi još danas, nakon 100 god., nismo proveli. Ujedno je referent odao priznanje našim pionirima naučno-istraživačkog rada na krumpiru, kao na pr. pok. prof. Bohutinskom, pok. prof. Kvakanu i Dr. Marku Mohačeku. Tim je pokazao, da se već odavno radilo u Hrvatskoj na krumpiru kao neobično važnoj poljoprivrednoj kulturi, a mi to još ni danas nismo potpuno shvatili.

Na osnovu svih referata pokazalo se, da je zaista dosta slabo stanje u cijeloj Jugoslaviji, i to ne samo sjemenskog, nego i merkantilnog krumpira. Prinosi su nam još jednako minimalni i u prosjeku nismo još dosegli predratni prosjek. Takvo stanje u proizvodnji nameće potrebu, da se

hitno riješe mnoga pitanja u samoj proizvodnji i u naučno-istraživačkom radu.

Konferencija je donijela niz vrlo važnih zaključaka, koje treba hitno riješiti, inače ne treba ni pomišljati, da će se unaprijediti proizvodnja krumpira.

Jedan od važnijih zaključaka za proizvodnju sjemenskog krumpira jest, da treba sjemensku proizvodnju za široku potrošnju organizirati samo u najpovoljnijim krajevima, gdje se krumpir ne izrađa (iznad 500 m nadmorske visine). Ta se proizvodnja prvenstveno mora organizirati na zadružnoj osnovi; to je jedini način, da se u takvim krajevima, dođe do dobre sjemenske robe, jer tu nema velikih poljoprivrednih dobara. U tim krajevima sjemenski krumpir mora istisnuti proizvodnju žitarica, koje su tu nerentabilne. Naime, sjemenski krumpir daje proizvođaču mnogo veći brutto-produkt i dohodak po 1 ha od žitarica. U našoj Republici su to područja u Lici i Gorskom Kotaru, a donekle i u Međimurju, ali samo za posljednju reprodukciju.

O radu i proizvodnji na izvornom sjemenskom materijalu također je donesen zaključak, da zavodi i stanice proizvode elitni materijal. Taj će se dalje umnažati pod nadzorom zavodskih ili staničnih stručnjaka kod onih proizvođača, koji imaju najbolje uvjete (ako se to ne bude moglo raditi na zavodu ili stanici), da se dobije original i prva reprodukcija.

Daljnji je vrlo važan zaključak, da se na što širem području izvrše demonstrativni pokusi s najboljim ispitanim sortama krumpira, kako bi se proizvođači uvjerali o važnosti dobrog i kvalitetnog sjemena. To je naročito važno za kasne sorte, jer postojeće t. zv. sorte nisu ništa drugo nego prilična smjesa sorata i raznih varijacija i tipova. Kad se na određenom području uzgoji sjemenski krumpir i zamijeni sa starim nakon 3—4 godine, proizvođači imat će kud i kamo veći prinos negoli danas, kad proizvođač sam uzima sjeme iz merkantilne proizvodnje.

Čitav rad na selekciji sjemenskog krumpira iziskuje dosta velike svote novaca, kojih dosad nije bilo baš obilato ni iz fonda za unapređenje

poljoprivrede. Kako bi se osigurao stalan priliv finansijskih sredstava, konferencija je zaključila, neka se predloži nadležnim organima, da se osnuje fond za unapređenje proizvodnje sjemenskog krumpira. U taj fond, koji bi osnovala svaka Republika posebno, uplaćivali bi određeni postotak (konkretno predloženo 1 %) svi oni, koji se bave prometom sjemenskog i merkantilnog krumpi-

ra na veliko. Orijentaciono izračunato za NR Hrvatsku, u fond bi se na taj način moglo dobiti u jednoj godini oko 15-20 milijuna dinara. Taj je prijedlog potpuno opravdan, jer sva trgovačka poduzeća, koja prodaju krumpir za domaće ili strano tržište, uvijek traže samo sortno čist i kvalitetan krumpir, a ne brinu se, kako će se proizvesti bez kvalitetnog sjemena.

C. D.

Iz stranih zemalja

ORGANIZACIJA I ZADACI EKONOMSKIH ISTRAŽIVANJA U POLJOPRIVREDI VELIKE BRITANIJE

Studij poljoprivredne ekonomike, kao primijenjene nauke, započeo je u Velikoj Britaniji u novije vrijeme. Razvojni period te nauke obuhvata zadnjih četrdesetak godina. Njeni procesi sežu međutim daleko unazad. U osamnaestom i devetnaestom stoljeću polažu mnogo pažnje na to, da iz ekonomskih aspekata objasne probleme, koji su bili važni za ekonomiku sela. Taj predmet obuhvatao je poljoprivredu, a imao je i izvjesne poglede na blagostanje seoskih komuna. Rani britanski ekonomisti — Malthus i Mill, posvećuju vrlo mnogo pažnje poljoprivredi. Konačno, početkom dvadesetog vijeka jasno je određen predmet ekonomike agrara, koja je bila tek u razvitku. Kasnije se razvila u niz samostalnih nauka. Najprije su iz te oblasti držana predavanja studentima ekonomike pod nazivom *Gospodarska uprava*. Kasnije se razvija u nekoliko disciplina. Otpočinje i provođenje istraživačkih radova.

Godine 1913. osnovani su na svakom univerzitetu i poljoprivrednom koledžu posebni odjeli za studij poljoprivredne ekonomike (Department of Agricultural Economics), a na univerzitetu u Oxfordu Istraživački institut poljoprivredne ekonomike.

Godine 1922. na prijedlog Ministarstva poljoprivrede počelo se s

osnivanjem savjetodavne ekonomske službe. *Kroz pet-šest godina u svim odjelima za poljoprivrednu ekonomiku na univerzitetima i univerzitet-skim koledžima postavljeni su stručnjaci za ekonomsku savjetodavnu službu (Advisory Economists)*. Ova služba* danas je već vrlo razgranata i plodna. Povezana je u radu s poljoprivrednom tehničkom savjetodavnom službom.

Klasifikacija tekućih istraživanja u oblasti ekonomike agrara

A. EKONOMIKA PROIZVODNJE

I. Određivanje sredstava, koja se daju za poljoprivrednu proizvodnju

Plan korištenja zemlje. (Ministarstvo poljoprivrede i Škotske odjel za poljoprivredu).

Naučna poljoprivredna politika Britanije (Nuffieldova fundacija).

Komparacija produktivnosti sredstava britanskoj poljoprivredi i eksportnoj industriji. (Manchester).

Utjecaj vanjskog tržišta na sisteme gospodarenja u Britaniji. (Reading).

Problemi gospodarenja prihodima od zemlje. (Nottingham).

Glavni problemi prihoda iz proizvodnje. (Oxford).

II. Ekonomika organizacije i uprave farma

a) *Organizacija i upravljanje zemljom, radom i kapitalom*. Dohodak i

* Vidj detaljnije o toj službi u *Agro-nomskom glasniku* br. 7., 1955.